

Međunarodni dan sestrinstva 2008.

Isporučiti njegu, biti na usluzi zajednici: Vodeća uloga medicinske sestre u primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Međunarodno vijeće medicinskih sestara (ICN) svake godine sestre diljem svijeta obavještava o tematici proslave ovog važnog dana, pa je tako ove godine tema Međunarodnog dana sestrinstva „Vodeća uloga medicinske sestre u primarnoj zdravstvenoj zaštiti“. U primarnoj zdravstvenoj zaštiti i cijelom zdravstvenom sustavu, ljudi žele izbor i pristup informacijama. Taj trend će se nastaviti i u budućnosti i javnost će trebati potporu medicinskih sestara koje imaju ključnu ulogu u pružanje ovih informacija. Kako zdravstvene usluga napreduju sve brže od doma do bolnice, od kurativnog do preventivnog, od institucija do zajednica, medicinske sestre će biti u centru vrtloga zdravstvene zaštite – ljepilo koje doprinosi kontinuitetu zdravstvene skrbi.

Primarna zdravstvena zaštita (PZS) je prva razina sudjelovanja i kontakta pojedinaca, obitelji i zajednice u zdravstvenom sustavu jedne zemlje, te je upravo putem nje omogućeno pružanje zdravstvene njege na neposredan način, ljudima na njihovom radnom mjestu i području življenja.

Ove godine Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) obilježava 60 godina pružanja usluga zajednici i 60 godina učinkovite i kvalitetne suradnje s Međunarodnim vijećem medicinskih sestara (ICN). WHO također obilježava 30 godina od postavljanja ciljeva sažetih u ***Deklaracije Alma – Ata*** prema kojima postoji univerzalan pristup zdravstvenim uslugama putem primarne zdravstvene zaštite za sve ljude svijeta. Ova Deklaracija usvojena od strane svih članica WHO-a također naglašava „sverastuću nejednakost na području zdravlja ljudi, što je posebno vidljivo u zemljama u razvoju i razvijenim zemljama“¹. Ne bi li se ovaj problem počelo rješavati, WHO je fokusirana na primarnu zdravstvenu zaštitu kao ključan faktor u postizanju ciljeva iz Strategije donesene 1977 .godine pod nazivom ***Zdravlje za sve do 2000.*** Petnaest godina kasnije, sve vlade potvrdile su i ponovno potpisale ovu Strategiju u Rigi. U 2008. godini primarna zdravstvena zaštita ponovno se nalazi visoko na dnevnom redu. Međunarodno vijeće medicinskih sestara naglašava važnost vodeće uloge sestara na ovom području, te zagovara veću uključenost sestara u budući razvoj primarne zdravstvene zaštite kao ključa strategije za postizanje univerzalne dostupnosti zdravlju i zdravstvenim sustavima svih stanovnika svijeta.

---

¹ WHO/UNICEF (1978.), „Deklaracija Alma-Ata“, Međunarodna konferencija o primarnoj zdravstvenoj zaštiti, Alma-Ata, SSR 6.-12. rujan 1978., Geneva: WHO/UNICEF.

U proteklih nekoliko desetljeća primjetan je napredak na području globalnog zdravlja, no zdravstvo kao takvo još nije postiglo planirane koristi. Primjetne su sve veće nejednakosti u vezi rasprostranjenosti bolesti i prava na pristup njezi, i unutar pojedinačne zemlje ali i između zemalja koje su u razvoju i onih razvijenih.

Budući izazovi za globalno zdravlje

Danas brojni ključni faktori – siromaštvo, jačanje globalizacije, klimatske promjene i politički nemir – utječu na zdravstvo i doprinose gomilanju izazova s kojima se suočavaju isporučitelji zdravstvenih usluga. Ovi izazovi oblikuju okolinu u kojoj sestre isporučuju njegu na području primarne zdravstvene zaštite, te uključuju:

- ❖ Rastuću cijenu zdravstvene njege
- ❖ Sve veća očekivanja i zahtjeve pacijenata
- ❖ Demografske promjene i sve stariju populaciju
- ❖ Nedostatak sestara i ostalog zdravstvenog osoblja
- ❖ Nedostatnu političku volju/legislativu za olakšavanje pružanja usluga sestara i ostvarenje njihovog potpunog potencijala
- ❖ Socijalne konflikte i nemir koji destabiliziraju proces pružanja zdravstvenih usluga i onemogućavaju korištenje svih sredstava namijenjenih zdravstvu
- ❖ Prirodne i od strane čovjeka prouzročene katastrofe
- ❖ Endemije i panedemije bolesti kao i ponovno pojavljivanje istih
- ❖ Ponovnu pojavu kroničnih bolesti
- ❖ Stavljanje u fokus njege bazirane na zajednici.

Mnoge od ovih globalnih karakteristika zdravstvenih sustava nisu nove. One predstavljaju kumulativan efekt prošlih politika i praksa. Ne bi li bili bolji u kreiranju i isporuci učinkovite primarne zdravstvene zaštite, moramo razumjeti posljedice ovih karakteristika na globalno zdravlje i zdravstvene sustave svijeta.

Definicija primarne zdravstvene zaštite današnjice

Primarna zdravstvena zaštita je osnovna zdravstvena njega bazirana na praktičnim, učinkovitim i znanstvenim, te socijalno prihvatljivim metodama i tehnologijama, te je univerzalno dostupna pojedincima i obiteljima u zajednici putem njihove potpune suradnje i sudjelovanja, a na trošak zajednice i društva koji isti mogu snositi. Čini sastavni dio zdravstvenog sustava jedne zemlje. (www.paho.org/English/DD/PIN/alma-ata_declaration.htm)

Šire gledajući, primarna zdravstvena zaštita uključuje sve usluge koje su važne za zdravlje kao što su primanja, stanovanje, obrazovanje i okoliš. Također uključuje primarnu skrb odnosno dijagnozu i liječenje bolesti i ozljeda, te promociju zdravlja i prevenciju oboljenja i ozljeda. Jedno od najznačajnijih obilježja primarne zdravstvene zaštite je sudjelovanje građana u procesu identificiranja potreba za zdravstvenih uslugama i isporukom njege, te mogućnost dovođenja ovih usluga što je bliže moguće do samih njih.

Osnovni principi

1. **Jednake i univerzalno dostupne zdravstvene usluge.** Svako mora imati razuman pristup osnovnim zdravstvenim uslugama bez financijskih i geografskih ograničenja.
2. **Sudjelovanje u zajednici i definiranje i implementacija zdravstvenih planova.** Javnost treba biti poticana na sudjelovanje u planiranju i donošenju odluka o vlastitoj zdravstvenoj skrbi.
3. **Međusektoralan pristup zdravlju.** Profesionalci iz različitih sektora uključujući i zdravstveni, trebaju surađivati sa članovima zajednice na promociji zdravlja zajednice.
4. **Prikladna tehnologija.** Tehnologija i načini njege trebaju biti bazirani na potrebama za zdravljem i prikladno primjenjivani obzirom na socijalni, ekonomski i kulturološki razvoj zajednice.

*****

Izgradnja, podrška i održavanje sestrinske uloge

“Sestrinska predanost primarnoj zdravstvenoj zaštiti vidljiva je u Etičkom kodeksu Međunarodnog vijeća medicinskih sestara koji je po prvi puta usvojen još 1953. godine te se od tada redovito revidira. To potvrđuje da “sestre imaju četiri fundamentalne odgovornosti: promovirati zdravlje, sprječavati oboljenja, obnavljati zdravlje i ublažiti patnju”².

— ICN-ov Etički kodeks za sestre, 2007.

U bilo kojem zdravstvenom sustavu baziranom na primarnoj zdravstvenoj zaštiti, uloga sestre ističe se na samom vrhu sustava. Povijesno gledano, sestinstvo se uvijek bavilo općim odrednicama zdravlja – obrazovanjem, primanjima, spolom, socijalnom okolinom, itd. U sustavu baziranom na primarnoj zdravstvenoj zaštiti potrebno je osigurati podršku cjelokupnom opsegu sestrinskih aktivnosti.

Sestre su osnovna grupacija zdravstvenog osoblja koje pruža primarnu zdravstvenu zaštitu. One mijenjaju i održavaju vezu između pojedinaca, obitelji, zajednice i ostatka sustava zdravstvene njege, radeći neovisno ali i surađujući u cilju prevencije bolesti te promocije, poboljšanja, obnove i održavanja zdravlja. Njihov rad obogaćuje zdravlje stanovništva, promociju tog zdravlja, njegu, te liječenje tijekom životnog vijeka te populacije.

Ukoliko se želi postići bolje rezultate od ključne je važnosti da sestre – kao glavni akteri primarne zdravstvene zaštite – budu uključene, vode i koordiniraju njegu te da njihova uloga u stvaranju politika i donošenju odluka na području primarne zdravstvene zaštite bude legitimna i polazišna osnova svih ovih politika i odluka

Opširnije na URL: www.hums.hr

---

² ICN (2006.). ICN Etički kodeks za sestre. Geneva: ICN.